

Moskovské sídlo RVHP

„Pre hospodárstvo Československej republiky, ktoré sa do roku 1948 orientovalo prevažne na trhy vyspelých západných krajín, vznikla katastrofálna situácia, keď sa doslova zo dňa na deň muselo preorientovať na trhy členských štátov RVHP. Znamenalo to izoláciu od priemyselne vyspelých krajín, stratu tradičných trhov na Západe, obmedzenie a prechodné i vylúčenie možností nákupu moderných technológií a pod.“

Antónia Štefániková,
historička

"Komu niet vzájomnej rady,
tomu niet hospodárskej pomoci."

„Otázka: Čo by sme mali, keby neexistovala RVHP?
Odpoveď: V podstate všetko.“

Dobové anekdoty

ROPOVOD DRUŽBA

Najväčším spoločným projektom a jedným z hlavných symbolov priateľstva krajín RVHP bol 5327 km dlhý ropovod Družba, ktorý začína v ruskom meste Almatievsk, kde sa zbiehajú ropovody z Kazachstanu a Sibíri. Od brehov rieky Volgy smeruje na západ a v bieloruskej obci Vysokoje sa rozdeľuje na dve vetvy: severnú (do Poľska a bývalej NDR) a južnú (do Maďarska a bývalého Československa). Dohoda o vybudovaní ropovodu bola podpísaná 18. decembra 1959 v Moskve. Výstavba začala 10. decembra 1960 a napredovala veľmi rýchlym tempom. Prvá dodávka sovietskej ropy dorazila do bratislavského Slovnaftu 3. februára 1962. Montáž posledného úseku potrubia do českého Litvínova bola dokončená v októbri 1965. Komunistická propaganda označovala výstavbu ropovodu Družba za dôkaz technickej vyspelosti krajín RVHP. V skutočnosti bolo až 40 % potrubných rúr s priemerom 1005 mm vyrobených v Švédsku, Taliansku a Západnom Nemecku. Zakrátko sa ukázalo, že kapacita ropovodu nedokáže pokryť rastúcu spotrebu. Vzhľadom na to bol musel byť už v rokoch 1969 – 1974 vybudovaný paralelný ropovod Družba 2, ktorý mal potrubné rúry s priemerom 1220 milimetrov.

Ako vnímali efektívnosť Rady vzájomnej hospodárskej pomoci bežní občania, o tom má výpovednú hodnotu dobová anekdota:

„Na akých princípoch bola založená RVHP? Na poľskej poctivosti, sovietskej pravdovravnosti, bulharskej pracovitosti, rumunskom technickom rozvoji, nemeckom zmysle pre humor, československej nepodplatiteľnosti a všeobecnej znalosti maďarčiny.“

CHCEŠ VEDIET VIAC?

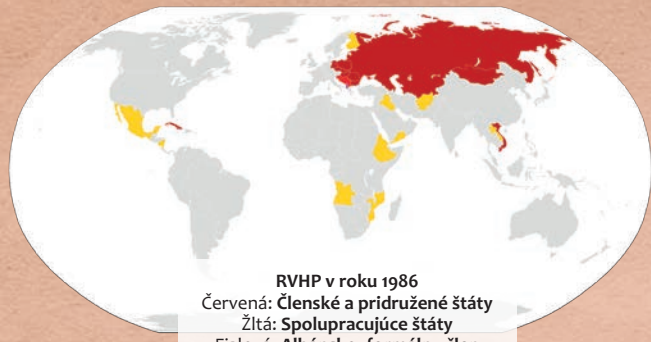
Odporúčané stránky: www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

.tasr.

RADA VZÁJOMNEJ HOSPODÁRSKEJ POMOCI (1949 – 1991)

Rada vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP) bola politicko-ekonomická organizácia, ktorá v rokoch 1949 – 1991 združovala štáty sovietskeho bloku. Oficiálne mala riadiť a koordinovať výrobnú, obchodnú, vedecko-výskumnú a investičnú spoluprácu členských krajín. V skutočnosti však slúžila ako mocenský nástroj na presadzovanie politických a ekonomických záujmov Zväzu sovietskych socialistických republík (ZSSR).

RVHP v roku 1986
Červená: Členské a pridružené štáty
Žltá: Spolupracujúce štáty
Fialová: Albánsko, formálny člen

60. roky

Výstavba ropovodu
Družba pri Veľkých
Kapušanoch

Súčasťou
medzinárodnej
kooperačnej siete
RVHP boli
Východoslovenské
železiarne
v Košiciach.
Spracúvali železnú
rudu zo ZSSR a vo
veľkej miere odtiaľ
dovážali aj uhlie

Vlajka RVHP

Zasadanie Výkonného výboru
v roku 1964

Sovietska poštová
známka vydaná pri
príležitosti 30. výročia
vzniku RVHP

Sovietska poštová
známka vydaná pri
príležitosti 40. výročia
vzniku RVHP

VZNIK A VÝVOJ RVHP

Rozhodnutie o vzniku RVHP bolo prijaté na hospodárskej porade zástupcov Sovietskeho zväzu, Bulharska, Československa, Maďarska, Poľska a Rumunska, ktorá sa konala v dňoch 5. – 8. januára 1949 v Moskve. K šiestim zakladajúcim členom sa pripojilo vo februári 1949 Albánsko a v septembri 1950 Nemecká demokratická republika (NDR). Neskôr vstúpili do RVHP Mongolsko (1962), Kuba (1972) a Vietnam (1978). Od roku 1964 bola pridruženým štátom Juhoslávia. Albánsko sa po roztržke so Sovietskym zväzom v roku 1961 prestalo podieľať na činnosti RVHP a v roku 1978 z organizácie oficiálne vystúpilo. Dohody o spolupráci na medzištátnej úrovni uzavrela RVHP s Fínskom (1973), Irakom (1975), Mexikom (1975), Angolou (1976), Nikaraguou (1984), Mozambikom (1985), Afganistanom (1986), Etiópiou (1986), Laosom (1986) a Južným Jemenom (1986).

RIADIACE ŠTRUKTÚRY

Najvyšším orgánom RVHP bolo Zasadanie Rady zložené z delegácií všetkých členských štátov, ktoré sa schádzalo najmenej raz do roka. Vedenie administratívy RVHP mal na starosti Sekretariát v Moskve. V roku 1962 vznikol Výkonný výbor zodpovedajúci za plnenie úloh hospodárskej spolupráce. Ďalšími stálymi inštitúciami RVHP boli komisie a vý-

bory, ktoré koordinovali plánovanie výroby, vydávali odporúčania týkajúce sa konkrétnych hospodárskych odvetví a zabezpečovali spoluprácu v oblasti vedy a techniky.

ČINNOSŤ RVHP

V období svojho vzniku bola RVHP protipólom Organizácie pre európsku hospodársku spoluprácu združujúcu krajiny, ktoré po druhej svetovej vojne prijali americkú pomoc na obnovu svojho národného hospodárstva (tzv. Marshallov plán). Na základe direktív z Moskvy mali Sovietsky zväz a jeho satelity vytvoriť jednotný a úplne sebestačný hospodársky priestor. Obchod so Západom bol obmedzený na nevyhnutné minimum a podrobený prísnej kontrole. Ďalším cieľom RVHP malo byť vyrovnanie životnej úrovne v celom sovietskom bloku, na čo doplácali rozvinutejšie krajiny, najmä Československo a NDR.

Do roku 1953 bol v rámci RVHP kladený dôraz na rozvoj ťažkého a vojenského priemyslu. Neskôr sa začala presadzovať špecializácia členských krajín v jednotlivých výrobných odvetviach. Sovietsky zväz dodával svojim satelitom pohonné hmoty a suroviny, za ktoré dostával stroje a spotrebný tovar. Na Slovensku fungovalo v rámci RVHP viacero podnikov. Napr. Východoslovenské železiarne v Košiciach, Slovnaft v Bratislave, Závody ťažkého strojárstva v Martine a hliníkáreň v Žiari nad Hronom.

Plánované hospodárstvo umožňovalo dosiahnuť v rámci RVHP odbyt produkcie na vnútornom trhu členských krajín. V dôsledku izolácie od priemyselne vyspelých štátov však dochádzalo k znižovaniu kvality výrobkov, poklesu produktivity práce a stále výraznejšej technologickej zaostalosti. O spotrebnú elektroniku zo sovietskeho bloku nebol záujem ani v najchudobnejších ázijských a afrických krajinách.

ZÁNIK RVHP

Od roku 1986 sa v rámci RVHP presadzovala užšia ekonomická spolupráca a výmena výsledkov vedecko-technického vývoja, ale tieto ciele sa nepodarilo úspešne realizovať. Politický systém sovietskeho typu totiž znemožňoval vytvorenie normálnych trhovo-peňažných vzťahov a podporoval nárast byrokracie. Tento trend nezmenila ani Gorbačovova politika glasnosti a perestrojky, ktorej cieľom bola predovšetkým hospodárska reforma. Napokon však jedným z dôsledkov tejto politiky bol ústup Sovietskeho zväzu zo štátov strednej a východnej Európy, kde v roku 1989 padli komunistické režimy. Po páde komunistických režimov v strednej a juhovýchodnej Európe stratila ďalšia existencia RVHP zmysel. Členstvo NDR zaniklo po zjednotení Nemecka v októbri 1990. Na zasadnutí zvyšných deviatich členských štátov v Budapešti bola 28. júna 1991 organizácia rozpustená.